

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 39/08-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. januára 2008 predbežne prerokoval sťažnosť N. M., S., zastúpeného advokátkou Mgr. Z. N., B., vo veci namietaného porušenia jeho práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Galanta č. k. 10 C 45/2006-38 z 13. novembra 2006 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 24 Co 135/2007 z 26. septembra 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť N. M. o d m i e t a.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. januára 2008 doručená sťažnosť N. M., S.(ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou Mgr. Z. N., B., ktorou namieta porušenia svojho práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) č. k. 10 C 45/2006-38 z 13. novembra 2006 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 24 Co 135/2007 z 26. septembra 2007.

Sťažovateľ sa v konaní vedenom okresným súdom domáhal žalobou podľa § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) určenia, že nie je otcom maloletého M. M., nar. ... (ďalej len „maloletý“). Naliehavý právny záujem na tomto určení spočíva podľa jeho názoru v tom, že existuje objektívny pocit neistoty o otázke otcovstva, pretože nie je biologickým otcom maloletého, s jeho matkou sa spoznal, keď maloletý mal už tri roky a k určeniu otcovstva došlo súhlasným vyhlásením rodičov na žiadosť matky. Pretože sťažovateľovi uplynula lehota na zapretie otcovstva podľa § 93 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), nemal k dispozícii na odstránenie tohto stavu iný právny prostriedok. Manželstvo sťažovateľa a matky maloletého bolo rozvedené rozsudkom okresného súdu č. k. 8 C 185/2004-28 z 10. januára 2005, maloletý bol zverený do výchovy matky a sťažovateľ bol zaviazaný na úhradu výživného. Naliehavý právny záujem vidí sťažovateľ aj v skutočnosti, že pokiaľ je zapísaný v rodnom liste maloletého, má povinnosť prispievať na jeho výživu a v prípade nesplnenia tejto povinnosti možno proti nemu uplatniť výkon rozhodnutia, ako aj vyvolať trestnoprávne dôsledky. Sťažovateľ poukazuje tiež na to, že jeho vzťahy s maloletým sú vďaka pôsobeniu matky výrazne narušené, maloletý si je vedomý toho, že nie je jeho biologickým otcom, aj z tohto dôvodu s ním odmieta akýkoľvek kontakt a ako otca ho neakceptuje.

Okresný súd rozsudkom z 13. novembra 2006 žalobu zamietol. Sťažovateľ sa proti rozsudku odvolal a namietal, že rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia a nedostatočne zisteného skutkového stavu, pretože súd prvého stupňa nevykonal navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, a to výsluch maloletého a jeho biologického otca. Výsluchom maloletého chcel sťažovateľ preukázať, že odmietavý postoj maloletého voči nemu nie je podmienený výlučne vekom a nie je dočasného charakteru, a preto je naplnený naliehavý právny záujem, aby súd určil, že nie je otcom maloletého a eventuálne určil, kto je jeho skutočným otcom. Krajský súd rozsudkom z 26. septembra 2007 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a konštatoval, že hoci sú vzťahy medzi sťažovateľom a maloletým vážne narušené, záujmy dieťaťa prevažujú nad záujmami otca o zapretie otcovstva.

Sťažovateľ s názorom krajského súdu nesúhlasí a uvádza: „*V tomto špecifickom prípade však máme za to, že biologická a spoločenská realita má prevažovať nad právnymi domnienkami a princípom právnej istoty, a že súd musí účinne umožniť sťažovateľovi vyvrátiť akúkoľvek domnienku otcovstva. Súd by mal vziať do úvahy, že sťažovateľ s dieťaťom nežije, nestýka sa s ním a najmä nemá s ním žiadne rodinné puto. Taktiež máme za to, že nesúlady faktického stavu so stavom právnym, je v rozpore so záujmami dieťaťa, ktoré by bolo vychovávané a vyživované svojím biologickým otcom a formálny právny vzťah medzi dieťaťom a sťažovateľom je prekážkou vytvorenia právneho vzťahu medzi dieťaťom a jeho biologickým otcom. Zdá sa preto, že neexistencia postupu, ktorým by bolo možné zosúladiť právny stav s biologickou realitou ide proti želaniam dotknutých osôb a nikomu v skutočnosti neprináša úžitok. Vzhľadom na závažnosť situácie, najmä z hľadiska jej dosahov na rôzne sféry života dotknutých osôb, je potrebné uviesť do súladu stav biologický so stavom právnym.*“.

Sťažovateľ preto žiada, aby ústavný súd vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 45/2006 a krajský súd v konaní vedenom pod sp. zn. 24 Co 135/2007 porušili jeho právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, aby zrušil rozsudok okresného súdu z 13. novembra 2006 v spojení s rozsudkom krajského súdu z 26. septembra 2007 a aby vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Žiada tiež, aby bol okresný súd zaviazaný nahradiť mu trovy právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Vzhľadom na princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyjadrený v čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd odmietol pre nedostatok svojej právomoci sťažnosť v časti, v ktorej sťažovateľ namieta porušenie svojho práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru v konaní okresného súdu, pretože proti jeho rozhodnutiu mal k sťažovateľ k dispozícii riadny opravný prostriedok, o ktorom rozhodoval krajský súd.

Sťažovateľ namieta porušenie svojho práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd predovšetkým pripomína, že čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru tvorí jeden celok, a tak aj posudzoval sťažnosť sťažovateľa.

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

Podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať s výnimkou prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom alebo zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo na ochranu práv a slobôd iných.

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojej judikatúre vo vzťahu k čl. 8 dohovoru vo veciach týkajúcich sa konaní o určenie otcovstva vychádza z princípu, že určenie právneho vzťahu medzi otcom a jeho domnelým dieťaťom spadá pod pojem súkromný život v rozsahu čl. 8 dohovoru (Rasmussen v. Dánsko z 28. novembra 1984, séria A, č. 87, § 33, Paulík v. Slovenská republika z 10. októbra 2006, § 41).

Sťažovateľ namieta, že zamietnutím žaloby o určenie podľa § 80 ods. c) OSP, ktorou sa domáhal určenia, resp. zapretia otcovstva k maloletému, došlo k porušeniu jeho práva na rešpektovanie súkromného života, pretože bol potvrdený právny stav, ktorý je v rozpore s biologickou realitou, želaním otca, ako aj záujmom dieťaťa. Jeho argumenty nespochybňujú odôvodnenie rozsudku, v ktorom krajský súd podrobne a v súlade so zákonom o rodine uviedol, prečo sa nemožno domáhať zapretia otcovstva spôsobom, ktorý zvolil sťažovateľ; v sťažnosti sťažovateľ celkom opomína účel existujúcej právnej úpravy podľa zákona o rodine a svoje vlastné záujmy odôvodňuje podporne s odkazom na záujem maloletého, ktorý v tejto veci nie je sťažovateľom.

Krajský súd žalobu zamietol s tým, že je vylúčené domáhať sa určenia, že sťažovateľ nie je otcom maloletého s poukazom na všeobecné ustanovenie § 80 ods. c) OSP o určovacej žalobe, vylúčiac pritom aplikáciu špeciálneho hmotnoprávneho ustanovenia § 93 zákona o rodine, a preto je irelevantné, či sťažovateľ má naliehavý právny záujem na podaní žaloby. Trojročná zákonná lehota na zapretie otcovstva upravená v ustanovení § 93 zákona o rodine sťažovateľovi už uplynula.

Sťažovateľ však v otázke otcovstva maloletého nemal nikdy žiadne pochybnosti a všetky skutočnosti mohol namietat' v zákonnej prekluzívnej lehote. Časové obmedzenie práva na určenie, resp. zapretie otcovstva je v zmysle judikatúry ESLP (rozhodnutie Komisie pre ľudské práva vo veci B. H. v. Rakúsko, č. 19345/92 zo 14. októbra 1992, Rasmussen v. Dánsko z 28. novembra 1984, séria A, č. 87, § 41) súladné s čl. 8 ods. 2 dohovoru uprednostniac tým záujem na právnej istote a ochrane záujmu maloletého na stabilnom určení právneho vzťahu rodiča a dieťaťa. Sťažovateľ však absolutizuje svoj

záujem bez ohľadu na to, že sám vlastným prejavom vôle, ktorej slobodný prejav nespochybnil, založil tento právny vzťah medzi ním a maloletým. Zánik manželstva sťažovateľa a matky maloletého nemôže byť dôvodom aj na zánik rodičovského vzťahu, ktorý je touto zmenou určite ovplyvnený. Ústavný súd preto nevidí žiadny dôvod na to, aby považoval argumenty sťažovateľa za legitímne a jeho záujem na zapretí otcovstva za daných okolností za prevažujúci nad záujmami maloletého na zachovaní rodičovského vzťahu. Sťažnosť z tohto dôvodu odmietol ako zjavne neopodstatnenú (podobne rozhodnutie Komisie pre ľudské práva vo veci B. H. v. Rakúsko zo 14. októbra 1992, č. 19345/92, rozhodnutie Komisie pre ľudské práva vo veci Yildirim v. Rakúsko z 19. októbra 1999, č. 34308/96).

V závere ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že pokiaľ by maloletý mal záujem na zapretí otcovstva a bolo to v záujme ochrany jeho práv tak, ako to tvrdí sťažovateľ, môže podľa § 96 ods. 1 zákona o rodine kedykoľvek bez časového obmedzenia podať návrh, aby súd rozhodol o prípustnosti zapretia otcovstva a následne podať návrh na zapretie otcovstva podľa § 96 ods. 2 zákona o rodine. Z tohto dôvodu ústavný súd nemohol akceptovať argumentáciu sťažovateľa odvolávajúcu sa na záujmy maloletého.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2008